

RIIGIKOHUS

Kriminaalmenetluse avalikkusest Riigikohtu kriminaalkolleegiumi praktikas 2020. aastal

Artikkel kohtute aastaraamatus

Marin Sedman
analüütik

Tartu
2021

SISSEJUHATUS	3
1. KRIMINAALMENETLUSES KOHTUISTUNGI AVALIKKUSE PIIRAMINE.....	4
2. KINNISEKS KUULUTATUD KOHTUISTUNGIL LAHENDATUD KRIMINAALASJA MATERJALIDEGA TUTVUMINE PÄRAST KRIMINAALMENETLUSE LÕPPU	6
KOKKUVÕTE	8

SISSEJUHATUS

Kohtumenetluse avalikkus on olnud viimastel aastatel suurema tähelepanu all. Näiteks selgitas Riigikohtu endine esimees, Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Kohtu kunagine kohtunik Uno Lõhmus 2019. aasta lõpus oma seisukohti kohtumenetluse avalikkuse ja selle piiramise kohta. Muu hulgas ei pidanud Uno Lõhmus õnnestunuks 2018. aasta kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) täiendust, mis lubab KrMS § 12 lg 4¹ alusel kohtul kohustada menetlusosalisi ja teisi saalisviibijaid asja arutamisel teatavaks saanud asjaolu saladuses hoidma ka juhul, kui kohtuistung pole kuulutatud kinniseks. Uno Lõhmus leidis, et seadusandja on läinud salastamissooviga liialt kaugele, sest seaduse teksti järgi ei piirata saladuse hoidmise kestust kohtumenetluse ajaga.¹ Samuti arutasid 2021. aasta alguses praegune Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeeriumi asekancler Viljar Peep ja Eesti Ekspressi ajakirjanik Tarmo Vahter Vikerraadio saates „Reporteritund“ 2020. aasta juhtumeid silmas pidades kohtumenetluse avalikkuse teemasid. Ka Villu Kõve ei pidanud mõistlikuks kriminaalmenetluses kohtumenetluse avalikkuse piiramist sellisel kujul, nagu see praegu on, seejuures leides, et osalt takistab kohtumenetluse avalikkust kriminaalmenetluse võistlevus.² Täiendavalt asus seadusandja 2020. aasta alguses välja töötama seaduse eelnõu, nn kohtumenetluse avalikkuse väljatöötamise kavatsust (edaspidi VTK)³, millega ühtlustada ja muuta erinevates menetlusseadustes reguleeritud kohtumenetluse avalikkuse sätteid. VTK-s käsitleti muu hulgas kriminaalkohtumenetluses istungil avalikuks saanud teabe avalikustamist⁴ ning toimikule juurdepääsupiirangu kehtivust kinnises kohtumenetluses⁵.

Riigikohtu kriminaalkolleegium tegi 2020. aastal kaks märkimisväärset lahendit kohtumenetluse avalikkusest kriminaalasjades. Aasta lõpus selgitas kolleegium, millistel alustel saab kohus piirata kohtuistungi avalikkust, sealhulgas kohustada menetlusosalisi ja teisi saalisviibijaid asja arutamisel teatavaks saanud asjaolu saladuses hoidma.⁶ Teine, varasem lahend selgitas kinnisel kohtuistungil lahendatud kriminaalasja materjalidega tutvumise aluseid pärast kriminaalmenetluse lõppu.⁷ Käesoleva artikli eesmärk on juhtida tähelepanu olulisematele Riigikohtu juhistele neis lahendites.

¹ U. Lõhmus. Arvamus: Avalik kohtumõistmine kinniste uste taga. Internetis kättesaadav: <https://www.err.ee/1012035/uno-lohmus-avalik-kohtumõistmine-kinniste-uste-taga>. Kasutatud 21.01.2021.

² Vikerraadio saade „Reporteritund“, 05.01.2021. Internetis kättesaadav: <https://www.err.ee/1228831/kove-eesti-ulivoistlev-kohtumenetlus-raskendab-kohtupidamise-avalikkust>. Kasutatud 08.01.2021.

³ Halduskohtumenetluse seadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (kohtumenetluse avalikkus) väljatöötamise kavatsus. Internetis kättesaadav: <http://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/ac788ddf-9157-4a29-889d-0da5f4dae530>. Kasutatud 13.02.2021.

⁴ Vt VTK, p 9.

⁵ Vt VTK, p 7.

⁶ RKKKm 04.12.2020, [1-17-9149/626](https://www.rkkkm.ee/1-17-9149/626).

⁷ RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](https://www.rkkkm.ee/1-19-8262/17).

1. KRIMINAALMENETLUSES KOHTUISTUNGI AVALIKKUSE PIIRAMINE

4. detsembri 2020. a määruses asjas nr 1-17-9149 pidi Riigikohus kaaluma, kas maakohus sai kohustada istungisaalis viibijaid KrMS § 12 lg 4¹ alusel kuni kohtuliku uurimise lõpuni hoidma isikuliste tõendiallikate ütluste sisu õigusemõistmise huvide kaitseks saladuses. Istungisaalis viibis seejuures ka ajakirjanik.

Kriminaalmenetluses reguleerivad kohtuistungi avalikkuse ja selle piiramisega seonduvat eelkõige KrMS §-d 11–13. KrMS § 11 lg-s 1 sisalduva üldpõhimõtte kohaselt on igal isikul võimalik jälgida ja talletada kohtuistungit KrMS §-s 13 sätestatud korras. Avalikkuse põhimõte toimib KrMS § 11 lg 3 kohaselt kohtuistungi avamisest kuni kohtulahendi kuulutamiseni KrMS §-des 12 ja 13 sätestatud piirangutega. Seega saab kohus kohtuistungi avalikkust piirata üksnes KrMS §-des 11 ja 12 sätestatud tingimusi järgides.⁸ KrMS §-dega 11–13 on seadusandja püüdnud põhiseaduse § 24 lõigetes 3 ja 4 sisalduvaid kohtumenetluse avalikkuse ja kohtulahendi kuulutamise avalikkuse põhimõtteid paigutada kriminaalmenetluse konteksti.⁹ Ka põhiseaduse järgi võib kohus kuulutada kohtuistungi kinniseks, kuid iseenesest ei pea ta seda tegema, ning alati tuleks kohtuistungi avalikkust piirata üksnes minimaalselt vajalikus ulatuses. Tegemist on kohtu kaalutusotsustusega. Euroopa Inimõiguste Kohus on korduvalt selgitanud, et salajaste tõendite olemasolu kohtuasjas ei too iseenesest kaasa vajadust viia kogu menetlus läbi kinnisena.¹⁰ KrMS § 12 eeldab seega kohtu aktiivset rolli menetlusliku olukorra hindamisel ja sellest lähtuvalt vajalike ümberkorralduste tegemisel. Kohus peab muutma või tühistama valitud kohtumenetluse avalikkuse piiramise abinõu menetluses kujunenud olukorrast lähtudes. Kohtumenetluse avalikkust ei tohi kindlasti piirata ulatuslikumalt, kui KrMS § 12 esimeses lõikes loetletud õiguste või huvide kaitseks vajalik.¹¹

KrMS § 12 näeb ette kolm kohtuistungi avalikkuse piiramise võimalust. Kohus võib omal algatusel või kohtumenetluse poole taotlusel kuulutada kohtuistungi täielikult kinniseks, osaliselt kinniseks või kohustada kõiki istungisaalis viibijaid asja menetlemisel teatavaks saanud asjaolu saladuses hoidma. Viimane abinõudest on leebeim ja tuleb kohaldamisele siis, kui istungi kasvõi osaliselt kinniseks kuulutamine oleks ebaproportsionaalne.¹² Üldjuhul peavad kohtuistungi kinniseks kuulutamiseks esinema kaalukamad argumendid (erandlikumad asjaolud) kui KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamiseks.¹³

KrMS § 12 lg 4¹ toodud saladuses hoidmise kohustust on põhimõtteliselt võimalik kehtestada nii etteulatavalt, nt enne tunnistaja ülekuulamist, kui on alust arvata, et ülekuulamise käigus avaldatakse mõni kaitsmist vajav asjaolu, kui ka tagantjärele, kui selline asjaolu ilmneb ülekuulamise käigus. Juhul, kui see kohustus on kehtestatud enne tunnistaja ülekuulamist, peab kohus viivitamata ülekuulamise järel hindama, kas ütluste andmise käigus avaldati mõni kaitsmist vajav asjaolu ja kas ennetavalt kohaldatud piirang on jätkuvalt põhjendatud. Eelkõige võib menetluse käigus ülemääraseks osutada just õigusemõistmise huvides (KrMS § 12 lg 1 p 4) kohtuistungi avalikkuse piiramine.¹⁴ Kindlasti saab õigusemõistmise huvide alla paigutada

⁸ RKKKm 24.10.2016, [3-1-1-74-16](#), p 11.

⁹ E. Kergandbergi kommentaarid §-le 11. – Kriminaalmenetluse seadustik. Kommenteeritud väljaanne, 2012, lk 80. Vt ka E. Kergandberg. Kommentaarid §-le 24. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2020, kumm 19 jj. Internetis kättesaadav: https://pohiseadus.ee/sisu/3495/paragrahv_24. Kasutatud 07.02.2021.

¹⁰ Vt nt [EIKo 81518/12 jt. Bibin jt vs. Aserbaidžaan, 30.01.2020](#), p 48.

¹¹ RKKKm 04.12.2020, [1-17-9149/626](#), p 11.

¹² Samas, p 9.

¹³ Samas, p 16. Vt nt RKKKo 30.06.2014, [3-1-1-14-14](#), p 1035.

¹⁴ RKKKm 04.12.2020, [1-17-9149/626](#), p 10.

vajaduse tagada istungil osalejate julgeolekut, aga ka veel üle kuulamata tunnistajate mõjutamise vältimise eesmärki.¹⁵

KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamisel tuleb arvesse võtta iga üksikjuhtumi asjaolusid, sh avalikkuse huvi kriminaalasja vastu.¹⁶ Põhistatud määrusest peab nähtuma, millist õigust või huvi kaitstakse, millises ulatuses ja kui kauaks saladuses hoidmise kohustus kehtestatakse ning miks on kohtuistungil avalikkuse sel moel piiramine konkreetsetes menetluses vajalik. Saladuses hoidmise kohustusega kaasneva piirangu kasuks kõnelevad argumendid peavad olema seda kaalukamad, mida suuremas ulatuses kohtuistungil avalikkust piiratakse. Seejuures tuleb KrMS § 12 lg 4¹ rakendamisel määrata selgelt – nii määruses kui ka kohtusaalis viibijaid suuliselt hoiatades –, milline osa istungil teatavaks saanud teabest on saladuses hoidmise kohustusega hõlmatud.¹⁷ Kindlasti ei saa kohus piirduda üldsõnaliste (abstraktsete) seisukohtadega ja jätta KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamise vajalikkuse seostamata konkreetsete asjaoludega (nt mõne tunnistaja eriline mõjutatavus, mõne asjaolu saladuses hoidmise vältimatus kriminaalasja esemeks oleva kuriteo varjatud olemuse tõttu vmt).¹⁸

Samal ajal võimaldab KrMS § 12 lg 4¹ kohtul rakendada saladuses hoidmise kohustust paindlikult. Näiteks ei ole sõltuvalt konkreetsetest asjaoludest välistatud, et esialgu keelatakse kohtuistungil arutatu või seal käsitletud dokumentide avaldamine lühema perioodi jooksul (nt mõni päev või nädal) ulatuslikumalt, konkretiseerides edaspidi, kas ja milliste asjaolude suhtes piirang kehtima jääb, või et lubatud on isikuliste tõendiallikate ütluste refereerimine (mille kohta ütlusi anti), keelatud aga tsiteerimine ja üksikasjaliku sisu avaldamine.¹⁹

¹⁵ Vt samas, p-d 13–15.

¹⁶ Vt ka RKKKm 24.10.2016, [3-1-1-74-16](#), p 16.

¹⁷ RKKKm 04.12.2020, [1-17-9149/626](#), p 12.

¹⁸ Samas, p 19.

¹⁹ Samas, p 12.

2. KINNISEKS KUULUTATUD KOHTUISTUNGIL LAHENDATUD KRIMINAALASJA MATERJALIDEGA TUTVUMINE PÄRAST KRIMINAALMENETLUSE LÖPPU

16. aprilli 2020. a määruses asjas nr 1-19-8262 pidi Riigikohus kaaluma, millises korras saab isik pärast kriminaalmenetluse lõppu taotleda juurdepääsu kriminaalasja kohtutoimikule ja vaidlustada tutvumisest keeldumist. Arutatavas asjas oli tegemist veel kinnisel kohtuistungil arutatud kriminaalasjaga.

Esmalt on oluline rõhutada, et kriminaalmenetluse seadustikus pole erikorda kriminaal- ja kohtutoimikuga tutvumiseks pärast kriminaalmenetluse lõpetamist ja toimiku arhiivimist.²⁰ Seetõttu tuleb tutvumisloa taotlused lahendada üldises korras selle seaduse alusel, millel toimikuga tutvuda sooviva isiku taotlus rajaneb. Eeskätt võib õiguslik alus kriminaal- või kohtutoimikuga tutvumiseks tuleneda isikuandmete kaitse seadusest, avaliku teabe seadusest või arhiiviseadusest. Kõigi nende seaduste alusel esitatud tutvumisloa taotlusi menetletakse haldusmenetluse korras (isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 3, avaliku teabe seaduse (AvTS) § 2 lg 3 ja arhiiviseaduse (ArhS) § 1 lg 2).²¹

Maakohtus arhiivitud kohtutoimikutes (KrMS § 160¹ lg 2) sisalduvate andmete puhul on vastutav töötleja isikuandmete kaitse üldmääruse ja isikuandmete kaitse seaduse mõttes ning teabevaldaja AvTS § 5 lg 1 p 1 tähenduses maakohus. Maakohtul tuleb kohtutoimikuga tutvumise taotluse laekumisel haldusmenetluse käigus kontrollida, kas taotluse esitajal on õigus toimikuga tervikuna või osaliselt tutvuda.²² Maakohtu sisepädevuse jaotamise pädevus on tulenevalt KS § 12 lg-st 2 kohtu esimehel, välja arvatud kohtudirektori pädevusse kuuluvates küsimustes (KS § 125 lg 1). Maakohtule esitatud taotlus kohtutoimikuga tutvumiseks tuleb lahendada üldjuhul kohtu esimehel või tema poolt selleks volitatud isikul, kelleks võib olla ka kriminaalasja lahendanud kohtunik.²³

Siiski võib toimiku tutvustamiseks olla nõutav kohtu esimehe enda otsustus. Näiteks teabenõude (AvTS § 6), milles taotletakse juurdepääsu lõppenud kriminaalmenetluse kohtutoimikule, peab lahendama kohtu esimees. Nimelt on AvTS § 38 lg-s 4 sätestatud juhul lubatud vaid asutuse juhil otsustada asutuseväliste isikute juurdepääsu võimaldamine asutusesiseseks tunnistatud teabele. AvTS § 35 lg 1 p 1 kohaselt tuleb üldjuhul tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks ka kriminaal- või väärtemenetluses kogutud teave. Kaaludes, kas lubada toimikuga tutvuda isikul, kes soovib töödelda selles kajastavaid

²⁰ Kriminaaltoimiku tutvustamine on reguleeritud KrMS § 206 lg-s 3, mille kohaselt on kannatanul õigus tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest kümne päeva jooksul. Vt lähemalt RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 36.

²¹ RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 43. Vt ka TlnRKM 25.02.2020, [3-19-2317/7](#), p-d 12-13. Ka Riigikohtu halduskolleegium on leidnud, et kriminaalmenetluse käigus kogutud teave on sõltuvalt sisust avalik teave ja/või isikuandmed, millele kriminaalmenetluse seadustiku eriregulatsiooni puudumisel laienevad vastavalt avaliku teabe seadus ja isikuandmete kaitse seadus. Vt lähemalt RKHKm 03.11.2016, [3-3-1-58-16](#), p 8 ja RKHKm 10.06.2016, [3-3-1-84-15](#), p-d 18–24.

²² RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 44. Vt ka RKHKm 03.11.2016, [3-3-1-58-16](#), p 9.

²³ RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 46. HMS § 8 lg 2 sätestab, et haldusorganisiseselt määratakse isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti. Riigikohtu halduskolleegium on leidnud, et otsustamine selle üle, millisel füüsilisel isikul on haldusorgani nimel õigus tegutseda, on enamasti haldusorgani sisepädevuses (RKHKo 09.02.2011, [3-3-1-88-10](#), p 17). Kui tegemist ei ole üksikisikust koosneva haldusorganiga, võib haldusorgani nimel tegutsemiseks volitada iga isikut, kes kuulub haldusorgani organisatsioonilisse struktuuri (RKHKo 07.06.2018, [3-16-586/29](#), p 15). Vt lähemalt RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 47.

isikuandmeid ajakirjanduslikul eesmärgil, tuleb kohtu esimehel juhendada mh IKS §-s 4 sätestatud põhimõtetest.²⁴

Kriminaalkolleegium selgitas määruses täiendavalt veel seda, et ka kohtuistungis kinniseks kuulutamine ei mõjuta isiku õigust tutvuda pärast kriminaalasja lõppu kohtutoimikuga, kuna KrMS § 12 lg-s 1 ette nähtud otsustus kohtuistungis kinniseks kuulutamise kohta ei hõlma kogu menetluse kinniseks kuulutamist. Seega ei saa pärast kriminaalmenetluse lõppu kohus kohtutoimikuga tutvumiseks loa andmisest keelduda üksnes põhjusel, et kriminaalasjas peetud kohtuistung oli kinnine. Põhjuste kaal, miks kohus kuulutab kohtuistungis kinniseks, võib ajas väheneda või sootuks ära langeda. Seepärast tuleb pärast kriminaalmenetluse lõppu kinniseks kuulutatud kriminaalasja kohtutoimikuga tutvumiseks esitatud taotlus läbi vaadata iseseisvalt, kontrollides, kas taotluse lahendamise ajal on alus keelduda isikule kohtutoimikut tervikuna või osaliselt tutvustamast. Vajaduse korral tuleb kohtul seejuures kaaluda, kas tutvumistaotluse esitaja õigustatud huvi toimikuga tutvuda kaalub üles need õigused ja huvid, mis räägivad toimikule juurdepääsu võimaldamise vastu.²⁵

Olukorras, kus maakohus keeldub rahuldama isiku taotlust tutvuda pärast kriminaalmenetluse lõppu kohtutoimikuga või saada koopiaid, on halduskohus pädev sõltuvalt taotletavatest andmetest lahendada vaidlusi kas isikuandmete kaitse seaduse või avaliku teabe seaduse alusel (erandjuhtudel ka arhiiviseaduse alusel).²⁶ Seega tuleb kaebus, milles vaidlustatakse maakohu keeldumist tutvuda toimikuga või saada sellest koopiaid, sõltumata sellest, kas taotleja on andmesubjekt või teabenõudja, esitada halduskohtule. Nii on Riigikohtu kriminaalkolleegium varem leidnud näiteks, et andmesubjektile juurdepääsu võimaldamine lõpetatud kriminaalmenetluses tema kohta kogutud isikuandmetele ei ole olemuslikult kriminaalmenetluslik menetlustoiming ja kriminaaltoimiku tutvustamisest keeldumist pärast kriminaalmenetluse lõpetamist ei ole seetõttu võimalik vaidlustada kriminaalmenetluse seadustiku alusel. Andmesubjekt võib juhul, kui isikuandmete vastutav või volitatud töötaja keeldub võimaldamast talle juurdepääsu lõpetatud kriminaalmenetluses tema kohta kogutud isikuandmetele, esitada kaebuse halduskohtule.²⁷

Riigikohtu kriminaalkolleegium rõhutas, jagades halduskolleegiumi korduvalt väljendatud seisukohta, et seadusandja võiks senisest ulatuslikumalt ja täpsemalt kindlaks määrata kriminaalmenetluse käigus töödeldavate isikuandmete kaitse ning andmesubjektide õiguste teostamise. Õigusselguse huvides võiks kriminaal- ja kohtutoimikuga tutvumise kord, sh toimikuga tutvumine pärast kriminaalmenetluse lõpetamist ja toimiku arhiivimist, olla ammendavalt reguleeritud kriminaalmenetluse seadustikus. Seda sarnaselt halduskohtumenetluse seadustiku ja tsiviilkohtumenetluse seadustikuga, kus on toimikuga tutvumiseks kehtestatud kord, mis on käsitatav avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse suhtes eriregulatsioonina.²⁸

²⁴ RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 46.

²⁵ Samas, p 38.

²⁶ RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 41. Vt ka RKHKm 03.11.2016, [3-3-1-58-16](#), p 9.

²⁷ Vt lähemalt RKKKm 29.11.2004, [3-1-1-116-04](#), p-d 20-21. Vt ka RKKKm 16.04.2020, [1-19-8262/17](#), p 40.

²⁸ RKHKm 03.11.2016, [3-3-1-58-16](#), p 10 ja RKHko 10.06.2016, [3-3-1-84-15](#), p-d 20 ja 26. RKKKm [1-19-8262/17](#), p 47. Seadusandja algatatud VTK kohta vt lähemalt Kohtute aastaraamatu 2020. aasta numbris avaldatud artiklit.

KOKKUVÕTE

Riigikohtu kriminaalkolleegium tegi 2020. aastal kaks olulist lahendit kohtumenetluse avalikkuse teemal, käsitledes nii kohtumenetluse avalikkuse piiramist kui ka kriminaaltoimikuga tutvumist pärast kriminaalmenetluse lõppu.

Kohus saab kohtuistungil avalikkust piirata üksnes KrMS §-des 11 ja 12 sätestatud tingimusi järgides. KrMS § 12 eeldab kohtu aktiivset rolli menetlusliku olukorra hindamisel ja sellest lähtuvalt vajalike ümberkorralduste tegemisel. Kui kohtu hinnangul on kohtuistungil avalikkuse piiramiseks võimalik kohaldada juba valitud abinõust leebemat või kaob vajadus avalikkuse juurdepääsu piiramise järele sootuks, on kohtul kohustus valida kohtuistungil avalikkuse piiramise leebem meede või piirang tühistada. Samamoodi võib olla vaja kehtestatud piirangut pikendada või valida selle asemel tõhusam.

KrMS § 12 näeb ette kolm kohtuistungil avalikkuse piiramise võimalust, neist leebem on lõikes 4¹ toodud saladuses hoidmise kohustus. Kohtuistungil kinniseks kuulutamiseks peavad üldjuhul esinema kaalukamad argumendid (erandlikumad asjaolud) kui KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamiseks. Seega, kui näiteks tunnistajate ütluste n-ö puutumatus tagamine ei ole piisav istungi kinniseks kuulutamiseks, siis ütluste sisus kajastuvate asjaolude saladuses hoidmise kohustuse rakendamiseks võib see siiski aluse anda.

Saladuses hoidmise kohustust on võimalik kehtestada nii etteulatuvalt kui ka tagantjärele. Saladuses hoidmise kohustusega kaasneva piirangu kasuks kõnelevad argumendid peavad olema seda kaalukamad, mida suuremas ulatuses kohtuistungil avalikkust piiratakse, sh mida pikem on nende avaldamise keeld ja mida suurem on avalik huvi selle kriminaalasja vastu. Kohus ei saa KrMS § 12 lg 4¹ kohaldamise vajalikkuse jätta seostamata konkreetsete asjaoludega (nt mõne tunnistaja eriline mõjutatavus, mõne asjaolu saladuses hoidmise vältimatus kriminaalasja esemeks oleva kuriteo varjatud olemuse tõttu vmt). Seejuures võivad KrMS § 12 lg 1 p-s 4 toodud kohtuistungil avalikkuse piiramist õigustavad õigusemõistmise huvid seisneda ka muus kui vajaduses tagada istungil osalejate julgeolekut või hoida ära veel ülekuulamata tunnistajate mõjutamise ohtu.

Kriminaalmenetluse seadustikus ei ole reguleeritud isiku õigust tutvuda toimikuga pärast kriminaalmenetluse lõppu. Samuti ei mõjuta kohtuistungil kinniseks kuulutamine isiku õigust tutvuda pärast kriminaalasja lõppu kohtutoimikuga.

Maakohtul tuleb kohtutoimikuga tutvumise taotluse laekumisel haldusmenetluses kontrollida, kas taotluse esitajal on õigus toimikuga tervikuna või osaliselt tutvuda. Pädevus sellise haldusmenetluse läbiviimiseks kuulub maakohtu esimehele või tema volitatud isikule. Teatud juhtudel saab taotluse lahendada üksnes maakohtu esimees. Näiteks teabenõude, milles taotletakse juurdepääsu lõppenud kriminaalmenetluse kohtutoimikule, peab lahendama kohtu esimees. Sellise olukorraga on tegemist ka siis, kui ajakirjanik soovib juurdepääsu lõppenud kriminaalasja kohtutoimikule.

Olukorras, kus maakohus keeldub rahuldama taotlust toimikuga tutvumiseks või sellest koopiate saamiseks, tuleb kaebus, sõltumata sellest, kas taotleja on andmesubjekt või teabenõudja, esitada halduskohtule.